

Демоните от четвъртата власт

Хората имат право да знаят за трагедиите по света и у нас, но не и да бъдат травмирани с писъци от последните секунди на жертвите

доц. Георги Лозанов, председател на СЕМ

Повечето наши медии издържаха етичния тест с отразяването на катастрофата с немския самолет - просто нямаха достъп до близките на жертвите и следваха от дистанция сюжета. Щем не щем, снимахме трагедията отдалече. Стандартите по-скоро бяха спазени, като изключим известно преекспониране, свърх отразяване на събитието. В резултат в един момент темата за човешкото страдание загуби драматизма си, банализира се.

Що се отнася до работата на западните медии, в началото те проявяваха към близките на загиналите особена загриженост - да не бъдат показани лицата им, да не бъдат притискани. Когато сюжетът взе неочакван обрат обаче, нарасна жълтото любопитство. А има много важна професионална граница - има случаи, при които медиата има право да се интересува от частния живот в името на някакъв обществен интерес. Тук обаче ровенето в личния живот - кой има приятелка, тя бременна ли е, е много повече жълто и сензационно, отколкото носещо реална обществено значима информация.

В сюжета с пилота има нещо по-значимо като тема, което надхвърля конкретната трагедия. Като че ли европейският човек си даде сметка, че няма достатъчна защита дори в границите на собствената си култура. Преди свързвахме трагедиите с камикадзета, с външни сили. Сега се оказва, че вътре в самия европейец, във всеки от нас, до нас, може да дреме някаква тъмна страна, която изведнъж в определена ситуация може да застраши сигурността на много хора. Това е много сериозна нова тема, пред която тази катастрофа изправи хората, задвижи вътрешните им страхове и търсенето на изход. А това на свой ред многократно увеличи интереса към този нещастен пилот, който беше демонизиран още преди да има достатъчно доказателства за това какво точно се е случило.

Да, хората имат право да знаят всеки обществено значим факт. Има деликатна граница, но тя не е златният метър в Лондон, не можем да я сложим твърдо теоретично, а във всеки конкретен случай минава през чувствителността на журналистите. Покрай катастрофата Германия започна дебата, който ние непрестанно водим за границите на позволеното и непозволеното при отразяване на трагедии. Това са професионални стандарти, които непрестанно се фиксират, при всеки отделен случай. И с всяка трагедия всичко започва отначало.

Вярно е, че и при тази трагедия пикантерията съпътства сериозния дебат. Впрочем това, което наричаме жълто, е в голяма степен човешка история. А в трагедията има нещо, което е доста морално съмнително, но винаги се проявява: нездрав интерес, който носи успокоението, че това се случва на някой друг. Това събужда много силен глад и интерес към темата. И прави труден баланса, който медиите трябва да постигнат в отношенията с аудиторията си, която предпочита по-лека и емоционална информация. А сложните изискват компетентност, интелектуално усилие. Това е същият механизъм, който отличава масовата от високата култура, но пренесен в сферата на медиите.

Що се отнася до видеото с последните минути преди падането на самолета, то не трябва да се пуска - каква обществено значима информация съдържа?! Няма съмнение, че подобно видео оказва допълнително разстройващ ефект върху близките на хората в самолета и е основание отново да съпреживяват ужаса. Ако там има важни данни за катастрофата, това може да се съобщи, но няма никаква нужда писъците да се възпроизвеждат. Съхраняването на психиката на аудиторията, докато я информираш, е част от задължението да информираш. Част от правото на човека да бъде информиран, е това да става така, че да не страда, да не се превръща в жертва на информацията.

По-важно и по-драматично е отразяването на трагедиите, които се случват тук, в България. Ето в последното заседание на СЕМ се разглеждаше злополучният епизод с полуинсценираното от една телевизия получаване на подарък от бащата, изпратен приживе от куриер от убитата студентка Вероника. Това без съмнение попада извън професионалните стандарти, няма как да се случва. Тепърва ще решим как това нарушава закона, но със сигурност нарушава професионални и човешки стандарти. Въпреки наличието на Етичен кодекс на българските медии. Известно оправдание е това, че репортажът е заснет със съгласието на родителите. Трябва обаче да знаем, че хората в страдание трябва да бъдат пазени повече, отколкото те самите в този момент могат да го направят.

Започвам шести мандат начело на СЕМ, последен, за успокоение на тези, които с гняв ми броят мандатите. Повече са на брой, тъй като изборът е всяка година. Всъщност догодина ще завърша целия си 6-годишен мандат. Имаме проблеми, свързани със свободата на словото, изпадането ни от класациите надолу, свързани с прозрачност на собствеността, с начините на финансиране. Тяхното решаване минава през закона. Тази година с колегите ще се опитаме да формулираме предложения към законодателя за поредица от задължителни спешни мерки. Смятам, че проблемите със свободата на словото са свързани с голяма девалвация на журналистическата професия, главно със самооценката на самите журналисти. Тези класации, както е известно, се правят на базата на анонимни анкети. Ние сме там, където се виждаме, че сме, където се поставяме. Нямаме явно чувството, че журналистиката изпълнява достатъчно своя социален и исторически дълг. Дано това да е свързано с по-висока самовзискателност на журналистите

Снимка на три колони – без текст